

EWA LUCZKOWSKA

PIERWSZE KOŁOKWIUM MIKROPALEONTOLOGICZNE KOMISJI STRATYGRAFICZNEJ KARPACKO-BAŁKAŃSKIEJ ASOCJACJI

Le premier colloque micropaléontologique de la Commission Stratigraphique de l'Association Carpato-Balcanique

W dniach od 3—10 października 1964 r. odbyło się we Lwowie pierwsze kolokwium mikropaleontologiczne Komisji Stratygraficznej Karpacko-Bałkańskiej Asocjacji. Zorganizowanie tego kolokwium we Lwowie, jako pierwszego z cyklu mających się odbywać corocznie zjazdów mikropaleontologów zainteresowanych krajów, zostało postanowione we wrześniu 1963 r. przez Komisję Paleontologii i Stratygrafii w czasie VI Zjazdu Karpacko-Bałkańskiej Asocjacji w Polsce. W zjeździe uczestniczyło 18 delegatów ZSRR i 14 przedstawicieli krajów Europy, a mianowicie: Bułgarii — prof. W. Cankow, Węgier — L. Benköe i J. Kövery, Polski — J. Blaicher, S. Geroch, A. Jednorowska, Z. Kirchner, J. Liszkowa, E. Łuczowska, Czechosłowacji — E. Hanzlikova, J. Salay, V. Šajbnerova, Rumunii — S. Bombita i J. Sandulescu. Zjazd organizował Komitet, na którego czele stał prof. O. S. Wiałow, członek Akademii Nauk USSR.

Program zjazdu był następujący: 3. X — otwarcie kolokwium i odczyty przedstawicieli wszystkich delegacji, 4. X — wycieczka geologiczna w okolice Lwowa i zwiedzanie miasta, 5—7 X. — demonstrowanie zespołów otwornic i dyskusja, 8—10. X — wycieczka w Karpaty, 10. X — podsumowanie wyników i zakończenie zjazdu.

W dniu 3. X rozpoczęło się pierwsze posiedzenie zjazdu. Przewodniczący powitał przedstawicieli wszystkich delegacji krajowych i zagranicznych, po czym przedstawił zebranym cele i zadania obecnego zjazdu i dalszych zjazdów mikropaleontologów, mających się odbywać w przyszłości. Zadania te można streścić w następujących punktach:

1. Uzgodnienie zasad miejscowej i regionalnej korelacji na podstawie mikrofauny.

2. Ustalenie jednakowych kryteriów dotyczących a) przewodnich i charakterystycznych gatunków otwornic, b) lokalnych i regionalnych poziomów lub horyzontów mikrofaunistycznych, c) ich nomenklatury.

3. Wymiana obserwacji na tematy paleoekologii i zmienności zespołów w zależności od facji.

4. Wyznaczenie przewodnich i charakterystycznych gatunków otwornic oraz zespołów otwornic planktonicznych i bentonicznych, ważnych dla stratygrafii.

5. Wyznaczenie korelacyjnych poziomów i horyzontów mikrofaunistycznych w różnych jednostkach tektonicznych, przeprowadzenie ich paralelizacji na całym obszarze Karpacko-Bałkańskim i opracowanie jednego schematu stratygraficznego.

Następnie odbyły się odczyty przedstawicieli krajów biorących udział w zjeździe w porządku następującym:

1) W. Cankow: Stan badań mikropaleontologicznych osadów kredy i trzeciorzędu Bułgarii.

2) I. Kövöry: Rozpoziomowanie osadów tortońskich, odkrytych w czasie wierceń za węglowodorami na Węgrzech, na podstawie mikrofauny.

3) E. Łuczowska: Biostratygrafia miocenu przedgórze Karpat polskich.

4) J. Blajcher, S. Geröch, J. Liszkowa: Biostratygrafia polskich Karpat fliszowych.

5) G. Bombița i J. Sandulescu: Ogólne rysy biostratygrafii kredowych i trzeciorzędowych osadów rumuńskich Karpat, na podstawie badań mikropaleontologicznych.

6) O. S. Wiałow: Główne rysy stratygrafii i rozprzestrzenienie otwornic w kredowych i trzeciorzędowych osadach zachodnich obszarów USSR (odczyt zbiorczy na podstawie materiałów radzieckich mikropaleontologów i materiałów własnych).

7) E. Hanzlikova: Stratygrafia kredy i paleogenu strefy fliszowej Zachodnich Karpat.

8) J. Salay: Kredowe otwornice strefy skałkowej Karpat.

W dniu 4. X odbyła się wycieczka uczestników w okolice Lwowa, dla zaznajomienia się z profilami osadów miocenijskich. Orowadzał O. S. Wiałow, który na wstępie podał ogólne zarzysy stratygrafii miocenu okolic Lwowa. Obejrzano utwory dolnego tortonu, widoczne w licznych odsłonięciach na wzgórzach Wysokiego Zamku i Kajzerwaldu. Leżą one na kredowych marglach mastrychtu, przy czym ich kontakt z kredą widoczny jest tylko w jednym odsłonięciu na Kajzerwaldzie. Dolny torton tych okolic reprezentują następujące warstwy: 1) baranowskie — piaskowce z bułami litotamniów i mięczakami (tzw. litotamnia), 2) mikołajowskie (nikołajewskie) — piaski z fauną mięczaków, nie zawierające jednak otwornic, równorzędne piaskom heterosteginowym z Mikołajowa, 3) narażewskie — wapienie litotamniowe z mikrofauną otwornic (tzw. II litotamnia), 4) erwiliowe. Warstwy baranowskie w tym ujęciu mają położenie inne, aniżeli jest to przyjmowane w Polsce. U nas warstwami baranowskimi są nazywane utwory leżące między litotamniami a warstwą erwiliową, jednak litotamnia te odpowiadają prawdopodobnie II litotamniom wydzielanym na obszarze ZSRR.

Wyższe warstwy tortonu widoczne są na zboczu Piaskowej Góry na Kajzerwaldzie. Na II wapieniach litotamniowych i warstwie erwiliowej leżą tam następujące warstwy: 1) kleparowskie — piaskowce i ily z bentonitami i mikrofauną otwornic, 2) tarnopolskie (kajzerwaldzkie) — u dołu piaskowce z bułami litotamniów, wyżej ily i piaskowce z bentonitami, u góry twarde piaskowce ostrygowe (tzw. III litotamnia).

Dnie 5—7. X były poświęcone pokazom kolekcji mikrofaunistycznych, przedstawionych przez organizatorów kolokwium i przywiezionych przez delegatów poszczególnych krajów. W pierwszym dniu oglądano mikrofaunę osadów kredowych, w drugim paleogeńskich, w trzecim oligocenu i miocenu. Pokazy były poprzedzane krótkimi wstępami, wprowadzającymi w schematy stratygraficzne, zestawione na tablicach wywieszonych przez czas trwania posiedzeń. Po każdym pokazie odbywały się dyskusje.

W dniach od 8—10. X odbyła się wycieczka uczestników w Karpaty na następującej trasie:

8. X — Trasa Lwów — Mikołajów — Borysław — Sambor — Spas — Rozłucz. W Mikołajowie obejrzano odsłonięcie dolnotortonńskich tzw. mikołajowskich piasków, zawierających liczne okazy *Heterostegina costata*. W odsłonięciu widoczne były u góry wapienie litotamniowe (II litotamnia), niżej piaski z *Heterostegina* i *Serpula* i rurkami *Ophiomorpha* (są to kanały krabów, świadczące o najbardziej brzeżnej części osadów morskich). W najniższej części występują piaski mszywiolowe. W Borysławiu odsłonięty był cały profil paleogenu, od piaskowców jamneńskich paleocenu do serii menilitowej i kontakt tektoniczny z serią worotyjszczeńską miocenu. W profilu tym podejrzewa się obecność tzw. horyzontu szeszorskiego, który zdaniem geologów radzieckich powinien zawierać globigeriny i odpowiadać tzw. marglom globigerinowym. W okolicach Sambora obejrzano odsłonięcia iłów, piaskowców i margli warstw stebnickich wieku helweckiego oraz duży profil od dolnej kredy (łupki spaskie) do paleogenu (eocen pstry, zielony i menility). Czarne łupki spaskie dawniej były uważane za menility, później B. K o k o s z y ń s k a na podstawie znalezionej w nich fauny udowodniła ich wiek dolnokredowy.

9. X Trasa Rozłucz — przełęcz Użocka — Użgorod. W okolicy Rozłucza obejrzano interesujący przekrój górnej kredy i paleogenu facji węglowieckiej. Niedawno stwierdzono, że na granicy strefy skibowej i krośnieńskiej, pod menilitami, istnieje jednostka uważana dawniej za „pstry eocen”, która zawiera jednak faunę górnokredową. Prawdopodobnie reprezentuje ona przedłużenie serii podśląskiej (węglowieckiej) na teren ZSRR. Za Przełęczą Użocką obejrzano również interesujące odsłonięcia warstw facji krośnieńskiej („krosnopodobnych”), zawierających numulity. Istnieją różne możliwości interpretacji wieku tych warstw: a) warstwy są wieku eoceńskiego, wykształcone w facji podobnej do krośnieńskiej, b) są to warstwy krośnieńskie wieku oligoceńskiego, a numulity są na złożu wtórnym, c) są to warstwy krośnieńskie wieku eoceńskiego, d) numulity przechodzą do oligocenu. Ostatecznie wiek ich nie został dotychczas ustalony.

Na obszarze zakarpackim obejrzano szereg odsłonień profilu obejmującego warstwy od „czarnej kredy” serii berezniańskiej (kreda górna), poprzez serię ljujską paleocenu (odpowiednik jamneńskiej), „rytmiczny flisz” dolnego eocenu, górny eocen strefy dukielskiej, do serii menilitowej i dolnej części krośnieńskiej.

10. X Trasa Użgorod — Mukaczewo — Bieregowo. W miejscowości Mukaczewo oglądnięto rdzenie głębokich wierceń, przebijających osady miocenu zapadliska sołotwińskiego. Są to dużej miąższości szare ily margliste i piaskowce helwetu (seria sołotwińska), z dwoma horyzontami jasnoszarych, dacytowych tufów oraz utwory tortonu serii chusteckiej i tereswiskiej, zawierające w spągu około 200 m serię nowosielickich dacytowych tufów.

Zakończenie zjazdu odbyło się w Bieregowo, gdzie w lokalu Zakarpackiej Ekspedycji Geologicznej zorganizowano posiedzenie naukowe. Uczestnicy poszczególnych grup dla kredy, paleogenu i neogenu zestawili wyniki prac i zbiorcze schematy stratygraficzne na podstawie mikrofauny i przedstawili je w skrócie jako podsumowanie wyników kolokwium. Szczegóły problemów diskutowanych na tym posiedzeniu oraz końcowe

wnioski zostaną podane w oddzielnych komunikatach w wydawnictwach Instytutu Geologicznego.

Na zakończenie podkreślono, że tego rodzaju zjazdy mikropaleontologów dobrze spełniają swoją rolę i winny się odbywać w dalszym ciągu corocznie, a w tych latach, w których organizowane są zjazdy Asocjacji Karpacko-Bałkańskiej, byłoby korzystne połączenie kolokwium mikropaleontologicznego ze zjazdem Asocjacji. Delegat Bułgarii prof. W. C a n k o w podjął się przedstawienia tej sprawy komitetowi organizacyjnemu VII Zjazdu AKB tak, aby drugie kolokwium miało miejsce w roku 1965 w Bułgarii.

*Katedra Paleontologii
Akademii Górniczo-Hutniczej
w Krakowie*